

تاثیر روش تدریس بحث گروهی بر پایداری تحصیلی دانش آموزان

صابر شفیعی^۱، سید سعید نورمحمدی^۲

^۱ آموزگار ابتدایی استان ایلام، کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی (نویسنده مسئول)

^۲ آموزگار ابتدایی، استان ایلام . کارشناسی علوم تربیتی

saber.shafiee@yahoo.com

چکیده

مقاله حاضر از نوع مروری - کتابخانه ای می باشد که با توجه به نظرات اندیشمندان و صاحب نظران این حوزه نگاشته شده است. هدف از نگارش این مقاله بررسی تاثیر روش تدریس بحث گروهی بر پایداری تحصیلی دانش آموزان است و همچنین اهدافی ضمنی آن نیز آگاهی معلمان و مربیان عزیز از این روش تدریس و بکارگیری آن در افزایش پایداری تحصیلی است. نتیجه این مقاله نشان می دهد که روش تدریس بحث گروهی باعث افزایش پایداری تحصیلی و افزایش تاب آوری می شود و همچنین اهداف دیگری چون: تفکر انتقادی، بررسی نظریات دیگران، کسب مهارت های اجتماعی، نقادی، ابراز وجود و قدرت بیان و... را نیز محقق می سازد.

واژه های کلیدی: بحث گروهی، پایداری تحصیلی، تاب آوری

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

امروزه موفقیت تحصیلی دانش آموزان، نه تنها موضوع قابل توجهی برای والدین و دست اندرکاران نظام های آموزشی، بلکه برای تمامی افرادی که علاقه مند رشد و شکوفایی جامعه هستند، حائز اهمیت است. چهارچوبه ی طرح های کلی موفقیت دانش آموزان، دربرگیرنده ی چندین عنصر شخصی و محیطی شناخته شده است که می توانند بالقوه در موفقیت دانش آموزان تاثیرگذار باشند. در این خصوص موضوعاتی با تاثیرات مثبت و منفی همچون اشتیاق تحصیلی، تعلل ورزی، روش تدریس، فرسودگی و پایستگی تحصیلی می توانند مورد توجه قرار گیرند (والکر، ۲۰۱۳).

از دیگر شاخص های مفید و موثر در موفقیت تحصیلی دانش آموزان، مفهوم پایستگی تحصیلی است. در فرهنگ لغت وبستر پایستگی تحصیلی به معنای بهبودی سریع پس از مشکلات، موانع و افسردگی است. مارتین و مارش^۱ (۲۰۰۹)، بیان می کنند که پایسته شدن دانش آموزان مولفه ی مهمی در سازگار شدن با چالش های تحصیلی می باشد.

آنها پایستگی تحصیلی را این گونه تعریف می کنند. واژه های است برای توصیف توانایی دانش آموز در بازگشت موفق بعد از مشکلات و شکست های تحصیلی که به وسیله ی عواملی مانند خودکارآمدی، تعهد و کنترل بهبود می یابد (مارتین و مارش، ۲۰۰۹). در واقع پایستگی تحصیلی به توانایی دانش آموز در غلبه بر مشکلات، موانع و چالش هایی که در زندگی روزمره تحصیلی بیشتر دانش آموزان به طور معمول رخ می دهد (مانند نمرات پایین، فشار امتحان، تکالیف مشکل و بازخوردهای منفی در ارتباط معلم و شاگرد، رقابت و از دست دادن انگیزه و...) اشاره دارد (مارتین، کولمار، دیوی و مارش^۲، ۲۰۱۰).

یکی از پیشایندهای پایستگی و اشتیاق تحصیلی عوامل مربوط به مدرسه و کلاس درس است. دانش آموزان وقتی بهتر یاد میگیرند که محیط کلاس و فضای حاکم بر آن را مثبت و مناسب ارزیابی کنند (درمان و

آدامز^۳، ۲۰۰۴)، در این راستا، معلم نقش مهم و بنیادی را بازی می کند. معلم برای رسیدن به اهداف تهیه شده در فرآیند، آموزش، دو مسیر اصلی را پیشرو دارد. یا از روش های تدریس سنتی و غیرفعال استفاده کند، یا روش های جدید و فعال را به کار می برد. روش اول (تدریس غیرفعال) شیوه ای است که در آن معلم با تدریس مستقیم به کل کلاس، مطالب درسی را به دانش آموزان عرضه می کند و مطالب از قبل آماده می شود. از طریق ارائه ی آنها از یک سو و تکرارشان از سوی دیگر، مطالب ذهن معلم به ذهن دانش آموز منتقل می شود. و روش دوم (تدریس فعال) که طبق این الگو هدف آموزش و پرورش، بهبود و پرورش مداوم افراد در جهت به ظهور رسانیدن توانایی های بالقوه ی آنان است که به این اساس به الگوی شاگردمدار نیز معروف است (عبداللهی، ۱۳۹۱).

در روش تدریس فعال که از آن جمله می توان به روش بحث گروهی اشاره کرد دانش آموزان یا دانشجویان به طور فعال در کارهای کلاس شرکت می کنند و یادگیرندگان استفاده از زبان را یاد گرفته، دیدگاه های خود را بیان و نظرات و اندیشه های خود را توجیه و یا با نظرات مختلف دیگران نیز آشنا می شوند (سیف، ۱۳۹۵).

یادگیری گروهی موجب افزایش رضایت دانش آموزان از تحصیل خود، افزایش اعتماد به نفس، حس مسئولیت پذیری و همچنین افزایش انگیزه برای تلاش بیشتر و مقابله با مشکلات حین تحصیل را به دنبال دارد. احساس تعلق و پیوند اجتماعی

۱. Martin & marsh

۲. Kolmar & Davy

۳. . Dorman

که در روش بحث گروهی بین اعضای گروه ایجاد می شود، منجر به افزایش انگیزه ی پیشرفت، قدرت نقادی، دقت و اعتماد به ندس، مسئولیت پذیری و کنترل می گردد(حافظی مقدم، فرهمند، فارسی، زارع و عباسی، ۱۳۹۲).

بیان مسئله

دانش آموزان در هر جامعه ای از سرمایه های فکری و معنوی آن جامعه به شمار می آیند و سازنده فردای جامعه و در آینده، پذیرای مسئولیت های آن جامعه می باشند. بررسی عوامل و مسائل تاثیرگذار بر زندگی تحصیلی و پیشرفت آنها در زمینه ی تحصیل از مهمترین اهداف آموزش و پرورش هر جامعه ای است که بخش اعظم این هدف در مدارس حاصل می شود. اما موقعیت مدارس و دیگر حوزه های تحصیلی به گونه ای است که چالش ها، سختی ها، فشار و استرس، ازء واقعیت زندگی روزمره تحصیلی است (مارتین و مارش، ۲۰۰۹). از آنجا که پیشرفت و افت تحصیلی یکی از ملاک های کارایی نظام آموزشی است، کشف و بررسی متغیرهای تاثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی، به شناخت بهتر و پیش بینی متغیرهای موثر در مدرسه می انجامد(سیف، ۱۳۹۵).

پیشرفت تحصیلی تحت تاثیر یک عامل نیست بلکه عوامل متعددی بر آن تاثیر دارد. یکی از مهمترین عواملی که در پیشرفت تحصیلی نقش دارد قدرت سازگاری دانش آموز با محیط و دیگر انسان ها و پایسته شدن در مدرسه و زندگی اجتماعی آینده می باشد. پایستگی تحصیلی واژه ای است که توسط مارتین برای توصیف توانایی دانش آموز در بازگشت موفق بعد از مشکلات و شکستهای تحصیلی وضع شد که به وسیله ی عواملی مانند خودکارآمدی، تعهد و کنترل بهبود می یابد.

پایستگی تحصیلی بیشتر هنگامی کاربرد دارد که:

الف) با نمرات و عملکرد ضعیف دانش آموز روبه رو هستیم،

ب) از دست دادن اعتماد به نفس در نتیجه نمرات ضعیف مطرح می گردد،

پ) با کاهش انگیزه و اشتیاق تحصیلی روبه رو هستیم،

ت) تعاملات جزئی و سطحی مانند بازخورد مندی و موقت و گه گاه مطرح می شود(مارتین و مارش، ۲۰۰۸).

مارتین و مارش (۲۰۰۸)، نمونه ی ۵۹۸ نفر از دانش آموزان پایه هشتم و دهم در دو مقطع زمانی اواسط و اواخر تحصیلی در ۵ دبیرستان استرالیا جمع آوری کردند. از دانش آموزان خواستند پایستگی خود را(خودکارآمدی، کنترل، اشتیاق تحصیلی و ارتباط معلم و شاگرد) در حوزه ی ریاضی درجه بندی کنند. در این میان، اضطراب، بیشترین میزان واریانس در پایستگی تحصیلی بود. مارتین و مارش، در اولین تحقیقات خود بر روی پایستگی تحصیلی در سال ۲۰۰۶ نشان دادند که، پایستگی به طور چشمگیری پیش بینی کننده ی لذت از مدرسه، حضور در کلاس درس و عزت نفس است. آنان در بررسی های بعدی در سال ۲۰۰۸ دریافتند که پایستگی تحصیلی میزان غیبت از مدرسه (به صورت منفی)، انجام تکالیف، اهداف و مقاصد مثبت تحصیلی را که حاکی از اشتیاق به تحصیل است، پیش بینی می کند. همچنین آنان در اولین مدل نظری، پنج عامل خودکارآمدی، کنترل، برنامه ریزی، اضطراب پایین و پشتکار را به عنوان مهم ترین پیشبینی کننده های پایستگی تحصیلی معرفی نمودند.

اهمیت و ضرورت پژوهش

بسیاری از دانش آموزان در مدارس از نظر تحصیلی و مقابله با مشکلات و چالش های تحصیلی عملکرد خوبی دارند و با موفقیت از مدارس فارغ التحصیل می شوند و در جامعه به عنوان عضوی مسئول، زندگی مثمر ثمری دارند. در این میان بسیاری از دانش آموزان دیگر هستند که از نظر تحصیلی عملکرد مطلوبی ندارند. به عبارت دیگر، بیشتر دانش آموزان با فشارهای تحصیلی مواجه هستند، اما در چگونگی کنار آمدن و مقابله با مشکلات متفاوت هستند. برخی از دانش آموزان دلسرد و تسلیم می شوند، در حالی که دیگران در برابر این مشکلات ایستادگی کرده و به توانایی های خود در این زمینه پی می برند. استرس، عملکرد ضعیف، رابطه ی معلم و شاگرد، تعیین مهلت انجام تکالیف به صورت رقابت گونه، رابطه ی دانش آموزان با یکدیگر، نارضایتی و عدم اشتیاق تحصیلی، پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را کاهش داده و دانش آموز ممکن است اعتماد به نفس خود را از دست بدهد، برای همیشه امر تحصیل را رها کند و فرصت پیشرفت و زندگی مطلوب از نظر فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی را از دست بدهد (مک دونالد، ۲۰۰۷).

بنابراین، بسیار مهم است که محققان راهکارهای موفقیت را کشف کرده و دانش آموزان را برای پذیرش مشکلات، خطر کردن، شکست بدون سرافکنندگی و پشت سر نهادن این چالش ها با موفقیت تشویق کنند. در این راستا، مارتین، کولمار، دیوی و مارش (۲۰۱۰) پایستگی تحصیلی را پیشنهاد دادند. پایستگی تحصیلی عامل مهمی است که اساس و زیربنای ارتباط مثبت دانش آموز با مدرسه و زندگی تحصیلی و توانایی دانش آموز بر ایستادگی در مواجهه با مشکلات کوچک و بزرگ تحصیلی و بازگشت به روال عادی تحصیل را شکل می دهد. همچنین پایستگی تحصیلی سبب می شود که دانش آموز در بزرگسالی با مشکلاتی که بر سر راه زندگی اجتماعی او وجود دارد آشنا شود و راه مقابله و نحوه ی برخورد با آنان را بیاموزد. در واقع، می توان گفت که پایستگی تحصیلی که به دنبال خود سبب اشتیاق تحصیلی می شود، تمرینی کوچک برای رسیدن به زندگی اجتماعی بهتر است. اشتیاق تحصیلی در روند تحصیلی زندگی دانش آموزان و از جمله مهم ترین مولفه ها در مواجهه ی موفقیت آمیز با چالش های تحصیلی، شغلی، خانوادگی و اجتماعی است که هر جوانی در مسیر رسیدن به آرزوها و اهدافش با آن مواجه می شود. باید به شور و اشتیاق و عوامل وابسته به آن به عنوان بخشی از عناصر موثر بر موفقیت دانش آموز توجه مبذول شود.

تعریف تاب آوری

علاقه و نگرانی دیرینه محققان، روانشناسان و مسئولان تعلیم و تربیت چگونگی کمک به موفقیت نوجوانان در مدارس با وجود خطرات، موانع و مشکلاتی همچون سوء استفاده ضربه های روحی، فقر و ناکارآمدی (بدکاری) خانواده است. کیانر و دیودسون^۴ (۲۰۰۳)، تاب آوری را قابلیت فرد در برقراری تعامل زیستی روانی روحی در مقابل شرایط مخاطره آمیز می دانند. لوتار^۵ (۲۰۰۵)، آن را نوعی ترمیم خود که با پیامدهای مثبت هیجانی، عاطفی و شناختی همراه است تعریف می کند. تاب آوری نشان دهنده توانایی فرد در حفظ تعامل فیزیکی و روانی است. از این رو نمی توان آن را معادل بهبودی دانست. چرا که در بهبودی، فرد پیامدهای منفی و مشکلات هیجانی عاطفی را تجربه می کند (بانانو^۶، ۲۰۰۴).

۱. Kaner & Davidson

۲. Lotar

۳. Banano

تاب آوری به عنوان فرآیندی، پویا تعریف شده که طی آن وقتی افراد با ناملایمات و ضربه های روحی مواجه می شوند، رفتار سازگارانه مثبت از خود نشان می دهند. تاب آوری یک ساختار دو بعدی است، ابتدا در ارتباط با بروز ناملایمات و سپس پیامدهای سازگارانه مثبت در برابر آنها، ناملایمات اشاره به مخاطرات مرتبط با شرایط مندی زندگی از قبیل ناکامی، فقر و بحران های زندگی دارد (لوتیار و سکچیتی ۲۰۰۷).

در فرهنگ مریام-وبستر به توانایی بهبودی پس از شرایط سخت و یا تغییر و تطبیق بیا آن شرایط، تاب آوری گفته می شود. به عبارتی دیگر به عنوان یک توانایی، تاب آوری متعلق به افرادی است که در معرض عوامل خطرناک مشخصی قرار می گیرند و می توانند بر آن خطرات غلبه کنید و از پیامدهای منفی نظیر بزه کاری و مشکلات رفتاری اجتناب نمایند. تاب آوری به عنوان یک فرآیند، توانایی یا پیامد سازگاری موفقیت آمیز، علیرغم شرایط تهدیدکننده تعریف شده است (ماستن، ۲۰۰۷).

از تاب آوری تا پایستگی تحصیلی

براساس آنچه مارتین و مارش (۲۰۰۸) بیان کردند، تحقیقاتی که به بررسی تاب آوری پرداختند، بیشتر بر روی گروه های اقلیت که در شرایط و موقعیت های سخت و نامطلوب زندگی می کنند، مانند فقر، خشونت گروهی، افت تحصیلی مزمن، تعامل بین اقلیت نژادی و افت تحصیلی و دانش آموزان با ناتوانی یادگیری انجام شده است (مارگالییت^۴، ۲۰۰۴).

بیشتر حجم تحقیقات در زمینه تاب آوری کودکان و نوجوانان لیست کوتاهی از عوامل از جمله، کارایی اجتماعی، مهارت حل مسئله، تسلط، استقلال، احساس هدفمندی و داشتن جهت در آینده را شناسایی می کنند که هنوز هم مطرح هستند (بوون^۹، ۲۰۱۰). اگرچه تاب آوری تحصیلی به عنوان یک سازه، پیامدهای حاصل از تجربه مشکلات، اساسی از سوی کودکان را مورد توجه قرار می دهد، مارتین و مارش (۲۰۱۰)، سازه مربوط اما مقوله ای مجزا به نام پایستگی تحصیلی را پیشنهاد کردند. پایستگی تحصیلی به توانایی دانش آموز در غلبه بر مشیلات و چالش های تحصیلی که مخصوص مسیر معمول زندگی تحصیلی است اشاره دارد (به عنوان مثال نمرات پایین، تعیین مهلت رقابتی، انجام تکلیف، فشار امتحان، تکالیف مشکل مدرسه). در واقع مارتین و مارش نه تنها سازه تاب آوری را مورد تحقیق قرار دادند، بلکه سازه پایستگی تحصیلی را مطرح کردند، بسط دادند و آن را در تحقیقات خود به کار بردند. سیامروف و روزنبیلیم (۲۰۰۶) اشاره کردند که توانایی غلبه بر چالش های معمول زندگی پیش بینی کننده تاب آوری چالش های غیر معمول زندگی است و مارتین و مارش چنین استدلال کردند که اگرچه تاب آوری تحصیلی به اقلیت دانش آموزانی اشاره دارد که مشکلات طاقت فرسایی را تجربه می کند. بیشتر دانش آموزان با مشکلات نه چندان طاقت فرسا و سخت، با واود این مشکل زا، یعنی چالش های روزمره روبرو هستند و برخی دانش آموزان نسبت به دیگر دانش آموزان با موفقیت بیشتری این مشکلات را پشت

سر میگذرانند. بنابراین به نظر میرسد مفهوم پایستگی بیشتر با چهارچوب روانشناسی مثبتگرا همخوانی دارد، چرا که روانشناسی مثبتگرا بیشتر به جای بررسی افرادی که در اوج مشکل هستند، به بررسی پیامد اکثریت که دارای مشکلات عدیده ای نیستند می پردازد (مارتین و مارش، ۲۰۰۶). اضطراب دانش آموز در پایستگی تحصیلی و ارتباط معلم و دانش آموز نیز به

۴. Sekchiti

۵. Margalit

۹. Bovon

عنوان پیش بینی کنندگان پایستگی بوده اند. مارتین و مارش پایستگی را به عنوان شرط لازم و نه کافی برای تاب آوری تحصیلی دانش آموزانی که مشکلات طاقت فرسای زندگی را تجربه می کنند ارائه دادند و کاربرد آن برای تفسیر توانایی دانش آموزانی که از محیط های با چالش های نه چندان طاقت فرسا برای غلبه بر عوامل استرسزا را شناسایی کردند.

پایستگی تحصیلی

در فرهنگ لغت وبستر پایستگی به معنای بهبودی سریع پس از مشکلات، موانع و افسردگی است. مارتین و مارش ثابت کردند که مفهوم تاب آوری بسیاری از دانش آموزانی را که با موانع، مشکلات، چالش ها و فشارهایی روبرو هستند و این موانع و مشکلات بخشی از زندگی هرروزه تحصیلی است را مورد توجه قرار نمی دهید. محققان پیشنهاد کردند کیه این چالش ها منعکس کننده مفهوم پایستگی تحصیلی است و جدای از مشکلات تحصیلی حاد و مزمن مربوط به سازه سنتی تاب آوری می باشد (بارنت، ۲۰۱۲). پایستگی تحصیلی از تاب آوری تحصیلی شکل گرفت تا بین جمعیت کوچک اما مهم دانش آموزان تاب آور از نظر تحصیلی که بیشترین سهم توجه را به خود اختصاص داده و اکثریت دانش آموزانی که اغلب مشکلات و مسائل کوچک اما با تداوم کمتری در میزان و نوع را در همان پیوستار تجربه می کنند، تفکیک ایجاد کند.

دانش آموزانی که از نظر تحصیلی پایسته هستند در آثار پژوهشی ناشناخته مانده بودند تا اینکه مارتین و همکارانش این پدیده را مورد بررسی قرار دادند (کریمی، ۱۳۹۱). پایستگی تحصیلی برای بیشتر دانش آموزان کاربرد دارد زیرا، بیشتر دانش آموزان مشکلات تحصیلی را تجربه خواهند کرد. مارتین و مارش ثابت کردند که مفهوم تاب آوری بسیاری از دانش آموزانی را که با موانع، مشکلات، چالش ها و فشارهایی روبرو هستند و این موانع و مشکلات بخشی از زندگی روزمره تحصیلی آنها است را مورد توجه قرار نمی دهد. کریمی (۱۳۹۱)، با بررسی پژوهش ها بیان می کند که محققان پیشنهاد کردند که این چالش ها منعکس کننده پایستگی تحصیلی است که جدای از مشکلات تحصیلی حاد و مزمنی است کیه مربوط به سازه تاب آور می باشد. مارتین و میارش واژه پایستگی را به عنوان توانایی دانش آموز جهت غلبه موفقیت آمیز بر مشکلات و چالش هایی که مخصوص جریان عادی زندگی روزمره تحصیلی است تعریف می کنند. علاوه بر آنچه بیان شد، مارتین و مارش پایستگی تحصیلی و تاب آوری را از هم جدا کرده و تداوم آن را در پیوستاری بیان کردند و در این بررسی به تداوت در نوع و میزان این دو مفهوم اشاره کردند.

ویژگی های افراد پایسته

- ۱- شایستگی اجتماعی: پاسخگو بودن، انعطاف پذیری، همدلی، دلسوزی، مهارتهای اجتماعی، شوخی.
- ۲- مهارت های حل مسئله: وجدان منتقد و خلاق، برنامه ریزی، انعطاف پذیری، تخیل، سرشار از منابع، ابتکار.
- ۳- آینده جویی: علایق خاص، جهت گیری هدفمندانه، معنویت، ایمان، انتظارات سالم، آرمان های تحصیلی، پشتکار، امیدواری و خوش بینی، آینده سازی، معنامندی، انگیزه مندی.
- ۴- خودگردانی: خودکارآمدی، ارزشمندی، کنترل بر محیط، خود انضباطی، توانایی مستقل شدن، پایداری

ویژگی محیطهای افراد پایسته

- ۱- انتظارات مثبت: ارائه راهنمایی، چالش طلبی حمایت گرانه، انگیزش، باورهای مثبت و منفی، شناسایی نقاط مثبت و منفی، ترسیم افق و آیندهای روشن.

۲- پیوندهای مهربانانه: حمایت بی چشم داشت، دلسوزی، شنیدن و درک کردن، گفتن و درک شدن، باورمندی، اعتقاد و ایمنی.

۳- مشارکت معنادار: پذیرش و گنجایش فرد، مسئولیت دهی، فرصت هایی برای مشارکت، فرصت هایی برای رقابت اجتماعی، حل مسئله (محمدی، ۱۳۸۴).

شاخصه های پایستگی تحصیلی

محققان تلاش کرده اند تا شاخصه های اصلی پایستگی را مشخص کنند. این شاخصه ها بسیار با اهمیت هستند چرا که دست اندرکاران به اطلاعاتی تجربی جهت طراحی سیستم آموزشی برای ابران خطرات بالقوه و آسیب پذیری که دانش آموزان و افراد ممکن است با آن روبرو شوند نیاز دارند. مشخص شدن شاخص ها به معلمان و والدین کمک می کند تا فرزندان خود را در جهت کسب این شاخصه ها یاری رسانند (آنگارا، ۲۰۰۷).

الف) ویژگی های فردی: شاخص ها و ویژگی های فردی ممکن پایستگی تحت عنوان توانایی های ذاتی تعریف می شوند که در فرد حضور دارند و در طول دوران سختی در فرد باقی می ماند (کوندلی، ۲۰۰۶). این توانایی ها آموزش داده می شوند و، در طول زمان رشد می یابند. ویژگی های شخصی در تحقیقات این گونه بر شمرده شده اند: جرات، توانایی حل مسئله، خودکارآمدی، توانایی زندگی در شرایط بلا تکلیفی، آگاهی از خود، همدلی با دیگران، حمایت ادراک شده، چشم انداز مثبت، داشتن هدف و اشتیاق، تعادل بین استقلال و وابستگی به دیگران، استفاده بجا و یا خودداری از مصرف الکل.

ب) ویژگی های ارتباطی: احساس دل بستگی و انطباق با دیگران به عنوان توانایی ایجاد روابط تعریف می شود. این توانایی برای برقراری ارتباط یک فرآیند است که روابط شکل می گیرد و افراد در یک اسلوب مثبت با همسالان، والدین درگیر می شوند. ویژگی های ارتباطی در تحقیقات تحت عناوین زیر تعریف شده اند: فرزند پروری کودک محور، کفایت اجتماعی، ارتباط معنادار با دیگران در خانه و بیرون، پذیرش همسالان.

پ) ویژگی های اجتماعی: اجتماع یکی از مهم ترین بافت هایی است که پایستگی می تواند در آن رشد یابد. محققان نشان داده اند که اجتماع معنای ویژه ای می یابد وقتی درباره پایستگی صحبت می شود. در رابطه با پایستگی، اجتماع شامل ملحق شدن افراد به هم با ارزش ها، اعتقادات و علاقه های مشترک و نیز کارکردن با هم برای خوبی کودکان و بزرگسالان (جوکار، ۱۳۸۶). ویژگی های اجتماعی شامل: فرصت های شغلی مناسب با شغل خود، اجتناب از ایجاد خشونت در خانواده، اجتماع یا با دوستان، فراهم کردن امنیت، سرگرمی و مسکن توسط اجتماع.

ت) ویژگی های فرهنگی: ویژگی های فرهنگی آنها می باشند که در یک فرد ایجاد می شوند و شامل زمینه زبانی و فرهنگی فردی می باشد. این ویژگی ها ممکن است به عنوان مهم ترین منابع در رشد پایستگی محسوب شوند. تاثیرات محیط فرهنگی ممکن است دستیابی او به یادگیری، منابع و موفقیت را کاهش یا ارتقا دهد. ویژگی های فرهنگی شامل وابستگی به یک ارگان مذهبی، تحمل ایدئولوژی و اعتقادات متداوت، مدیریت کافی اجباجا شدگی های فرهنگی.

روش تدریس بحث گروهی

روش بحث گروهی گفتگویی است سنجیده و منظم درباره موضوعی خاص که مورد علاقه مشترک شرکت کنندگان در بحث است. این روش برای کلاس هایی قابل اجراست که جمعیتی بین ۶ تا ۲۰ نفر داشته باشند. روش بحث گروهی، روشی است که

به شاگردان فرصت می دهد تا نظرها، عقاید و تجربیات خود را با دیگران در میان بگذارند و اندیشه های خود را که با دلایل هستند بیان کنند (کلیننز، ۲۰۰۹).

چه دروس و موضوعهایی را می توان با روش بحث گروهی تدریس کرد؟

موضوع هایی که بتوان درباره آن نظرات مختلف و متداوت ارائه کرد.

فراگیران درباره موضوع اطلاعات لازم را داشته باشند یا بتوانند کسب کنند.

موضوع مورد علاقه مشترک شرکت کنندگان در بحث باشد.

موضوعاتی چون ریاضیات، علوم طبیعی، مهندسی و... برای بحث گروهی کارآیی ندارند و در عوض علوم اجتماعی، تاریخ، اقتصاد، فلسفه، علوم سیاسی، روانشناسی و جمعیت شناسی با این روش قابلیت تدریس دارند. درباره موضوعاتی که دانش آموزان کمتر به آن علاقه مند هستند معلم باید به نوعی در دانش آموزان ایجاد علاقه کند و در آنها حساسیت بوجود آورد. مثلا با طرح سوال، پخش یک فیلم و... معلم باید تا حد امکان منابع مفید را نیز به فراگیران معرفی کند و به هریک از آنها یک منبع ارائه کند تا در بحث گروهی، دیدگاه های مختلف مطرح شود و این موضوع به توانایی علمی و فنی معلم برمی گردد. به عبارت دیگر، اجرای مطلوب روش بحث گروهی تا اندازه زیادی بستگی به شخصیت معلم و درجه خونگرمی او دارد. معلمی که از این روش استفاده میکند باید قدرت تصمیم گیری داشته باشد و طوری بحث را هدایت کند که موضوع به بیراهه کشیده نشود.

در چه موقعیتی و برای چه هدفی میتوان از روش تدریس بحث گروهی استفاده کرد؟

ایجاد علاقه و آگاهی مشترک در زمینه خاص.

ایجاد و پرورش تفکر انتقادی

ایجاد توانایی اظهار نظر جامع

تقویت توانایی انتقادپذیری

ایجاد و تقویت مدیریت و رهبری در گروه

تقویت قدرت بیان و استدلال

تقویت قدرت تجزیه و تحلیل و تصمیم گیری

آشنایی با روش کسب اطلاعات و حل مسائل

ایجاد رابطه مطلوب اجتماعی

مراحل اجرای روش تدریس بحث گروهی

روش تدریس بحث گروهی همانند سایر روش ها، دارای مراحل آمادگی، طراحی و اجراست. آمادگی و طراحی شامل گام های زیر است:

الف) انتخاب موضوع: مدرس موضوعی را انتخاب می کند که شرکت کنندگان درباره آن دانش قبلی لازم را برای بحث داشته باشند، به همین دلیل اغلب جلسات سخنرانی گذاشته می شود. موضوعات و عناوین روش بحث گروهی باید با هدف ارتباط داشته و در قالب کلمات و جملات صریح و روشن بیان شوند.

ب) فراهم کردن زمینه های مشترک: قبل از شروع بحث گروهی، لازم است سطح اطلاعات شاگردان درباره موضوع یکسان شود. معلم موظف است در شروع بحث، تحت عنوان مقدمه، هدف و ضوابط بحث گروهی را شرح دهد و باید نقش خود را در اریان بحث تا حد یک شنونده کاهش دهد. وظایف معلم در روش بحث گروهی شامل موارد زیر است: فراهم کردن امکانات، شرکت در بحث، کنترل و هدایت بحث در جریان بحث گروهی معلم باید نقش شاگردان را به دقت به آنان بیاموزد. شاگردان باید درباره موضوع از قبل، مطالعه کنند، وسط حرف دیگران وارد نشوند، با یکدیگر صحبت نکنند، کاملاً به صحبت های دیگران گوش دهند و انتظار نداشته باشند که نظر آنها حتماً پذیرفته شود.

ج) تعیین نحوه آرایش شبکه های ارتباطی: ترتیب قرار گرفتن و نشستن فراگیران، رهبران گروه، شخص مهمان و ناظر یا ارزیاب معمولاً به دو صورت متمرکز و غیرمتمرکز صورت می گیرد. در شبکه های ارتباطی متمرکز یک فرد، محور و مرکز ارتباط است. اما در شبکه ارتباطی غیرمتمرکز همه افراد فرصت و امکان مساوی ارتباطی دارند.

محاسن روش بحث گروهی

افراد می توانند با بحث گروهی در عقاید و تجربیات یکدیگر سهیم شوند.
همکاری گروهی و احساس دوستی در بین اعضا تقویت می شود.
فرصتی فراهم می شود که افراد خود را مورد ارزیابی قرار دهند.
اعتماد به نفس در افراد تقویت و روحیه نقادی در آنان ایجاد می شود.
بحث گروهی، هراس افراد کمرو و خجالتی را برای صحبت کردن در حضور جمع کاهش می دهد (صفوی، ۱۳۹۰).

محدودیتها روش بحث گروهی

- این روش برای تعداد محدودی کاربرد دارد. در واقع بحث گروهی در گروه هایی که تعدادشان بیشتر از ۲۰ نفر باشد، با مشکل مواجه می شوند.
- این روش برای دانش آموزان خردسال دوره ابتدایی کاربرد زیادی ندارد زیرا، بحث کردن احتیاج به تفکر و تعقل دارد در حالی که آنان هنوز در این توانایی به رشد کافی نرسیده اند اما از دوره راهنمایی به بالا به ویژه در دوره های دبیرستان و آموزش عالی و بزرگسالان می توان از این روش استفاده کرد.
- اگر بحث گروهی به درستی سازمان نیابد و افراد شرکت کننده نقش و وظایف خود را به درستی انجام ندهند، ثمر بخش نخواهد بود.
- نمی توان بحث گروهی را در تمامی موضوع ها و درس ها به کاربرد بلکه از آن بیشتر در موضوع هایی به جنبه های اجتماعی و تربیتی استفاده می شود (صفوی، ۱۳۹۰).

نتیجه گیری

با توجه به مواردی که بیان شد، روش تدریس به صورت بحث گروهی در افزایش پایستگی دانش آموزان تاثیر مثبت دارد. در تبیین این یافته می توان گفت تحقیقات نشان می دهد جلسات آموزشی به شیوه ی بحث گروهی افراد را در شرایطی قرار می دهد که ناگزیر از تداوم ارتباط و تعامل با یکدیگر باشند و ثابا در معرض معرفت ها، دیدگاه ها و نگرش های متفاوت و در مواردی ناهمساز قرار گیرند. در نتیجه زمینه برای افزایش سازگاری و غلبه بر موانع و مشکلات افزایش می یابد. در روش بحث گروهی دانش آموزان از یک طرف ناگزیر به اعمال دقت در دریافت روشن نظرهای سایر اعضا و از سوی دیگر، موظف به ارائه پاسخ های منطقی و مستدل به منظور پذیرش نظرهای آنان هستند و هردو این ها مستلزم رعایت چهارچوب های ویژه برای برقراری یک ارتباط منطقی و اصولی بین تمام اعضای گروه است. این اقدامات شرایط مناسبی را برای تقویت مهارت های ارتباطی دانش آموزان و افزایش سعه صدر و قدرت سازگاری فراهم می سازد. در روش تدریس بحث گروهی به دلیل اینکه همکاری جایگزین رقابت می شود، از طریق تعامل دانش آموزان با یکدیگر، اعتماد به نفس بیشتر، تعهد و مسئولیت پذیری بالاتر پیدا می کنند. روش تدریس بحث گروهی ضمن اینکه باعث یاددهی و یادگیری بهتر می شود، قدرت نقادی، دقت و اعتماد به نفس و کنترل دانش آموزان را نیز افزایش می دهد و زمینه ی پرورش مقابله با چالش های موجود در راه تحصیل را فراهم می کند.

- کیندت (۲۰۱۳)، در پژوهشی تحت عنوان "اثر بخشی یادگیری مشارکتی بر سه بازده پیشرفت، نگرش و ادراک فراگیران" به این نتیجه رسید که یادگیری مشارکتی بر پیشرفت و نگرش دانش آموزان تاثیر مثبت دارد. همچنین سن و فرهنگ به عنوان متغیر تعدیل کننده برای پیشرفت تحصیلی عمل می کند.

- منگدو و ژیلینگ (۲۰۱۲)، در پژوهشی تحت عنوان "اثر بخشی روش تدریس جیگ ساو بر اعتماد به نفس و کاهش بی میلی دانش آموزان به درس" به این نتیجه رسیدند که این روش باعث افزایش اعتماد به نفیس و عملکرد دانش آموزان و کاهش بی میلی نسبت به درس می شود.

- افی (۲۰۱۱)، در پژوهشی تحت عنوان "اثر بخشی روش تدریس جیگ ساو بر انگیزش دانش آموزان" به این نتیجه رسید که این روش تاثیر مثبت بر انگیزش دارد.

- فیشر و شاجر (۲۰۰۴)، در پژوهشی تحت عنوان "اثر بخشی یادگیری مشارکتی بر پیشرفت تحصیلی، انگیزش و نگرش دانش آموزان" به این نتیجه رسید که دانش آموزان آموزش دیده به این روش در مقایسه با گروه گواه نمرات بهتری کسب کرده اند.

- نیکولز (۲۰۰۲)، در پژوهشی تحت عنوان "تاثیر آموزش مشارکتی بر روی انگیزش و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان" به این نتیجه رسید که دانش آموزانی که در گروه مشارکتی بودند نسبت به دانش آموزانی که در گروه کنترل بودند، کارآمدی بیشتری داشته و پیشرفت تحصیلی بیشتری نشان دادند.

منابع

- حافظی مقدم، پیمان؛ فرهمند، شروین؛ فارسی، داوود؛ زارع، محمد امین؛ عباسی، سہید. (۱۳۹۲). مطالعه مقایسه ای روش سخنرانی و بحث و گفتگو در آموزش و پرورش، پشتیبانی از حیات قلبی و عروقی برای دانشجویان پزشکی. *مجله طب اورژانس ترکیه*. شماره ۲، ۱۵۶-۱۴۳.
- سیف، علی اکبر. (۱۳۹۵). *روش های یادگیری و مطالعه*. تهران: انتشارات دوران.
- شعاری نژاد، علی اکبر. (۱۳۹۴). *روانشناسی تربیت و تدریس*. تهران: انتشارات اطلاعات.
- شهبانی، حسن. (۱۳۹۴). *مهارت های آموزشی*، جلد اول. تهران: انتشارات سمت.
- صفوی، امان الله. (۱۳۹۰). *روشها، فنون و الگوهای تدریس*. تهران: انتشارات سمت.
- عبداللہی، حسین. (۱۳۹۱). *درآمدی بر روشها، فنون و مهارت های تدریس*. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی.
- کریمی قرطمانی، ملیحه. (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین پایداری تحصیلی با ادراک خود و فراشناخت در دانش آموزان دختر و پسر مقاطع متوسطه شهر اصفهان. *پایان نامه کارشناسی ارشد*، دانشگاه علامه طباطبائی.
- محمدی، مسعود. (۱۳۸۴). بررسی عوامل موثر بر تاب آوری در افراد در معرض مواد. *رساله دکتری*. دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی.

- Barnett,P.A,(۲۰۱۲). High school students academic buoyancy: longitadinal change in mitigation,cognitive engagement and affect in english and math Dissertation,submitted in partial fulfillment of the Requirments for the Degree of philosophy in the Gradure school of Education of fordham university.
- Bonanno,A.G. (۲۰۰۴). Loss,trauma and human resilience. *American psychologist*,۹۳(۰),۶۰-۶۳
- Connor K M,Davidson J R. (۲۰۰۳). Development of new Resilience scale: Davidson scale (CP.Risc). *Depress Anxiety*: ۰۳: ۶۲-۳۶.
- Fischer,S.& shcher,H(۲۰۰۴). Cooperative learning and the achievement of mitivation learning and the achievement of mitivation and perception of student in the grade chemistry classes.
- Fredricks,J.A. Blumenfeld, P.C.& paris, A(۲۰۰۴). School engagement potential of the concept: state of the evidence. *Review of Educational Research*,
- Kyndt,E,Raes,E.Lismont,B.,Timmer,F,cascallar,E.& Dochy.F.(۲۰۱۳). A meta-analysis of the effects of face-to-face cooperative learning. Do recent studeies falsity orverify earllier findings.
- Luttar,s,s,cicchetti,D,&Beker,B.(۲۰۰۵). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Journal of child development*,
- Luttar,S.S. (۲۰۰۰). Resilience at an early age and its impact on child psycholocial development Retrieved july.

Margalit, m (۲۰۰۴). Second. Generation research on resilience: social- emotional aspect of children with learning disabilities. Learning Disabilities: Research and practice, ۰۳۰۹-۰۳.

Martin A.J. Colmar S.H. Davey. L.A & Marsh. H.W.(۲۰۱۰). Longitudinal modeling of academic buoyancy and motivation: Do the ΔCs hold up over time? British Journal of Educational psychology ۳۰(۸), ۰۶۸-۰۳۲.

Martin A.J. & Marsh. H.W(۲۰۰۹). Academic buoyancy: Multidimensional and hierarchical conceptual of causis. Correlatis and cognate constructs. oxford review of Education.

Martin A.J. & Marsh. H.W.(۲۰۰۸). Academic buoyancy: Tomards an understanding of students “everyday academic resilience. Journal of school psychology ۰۲, ۹۸-۳۸.

Masten.A.s.(۲۰۰۷). Resilience in developing system: progress and promice as the forth ware rices. Development anol psychology..

Nichols, J.D.(۲۰۰۲). The Effect of cooperative learning on student Achievement and motivation in high school Geometry chass. Contemporoavy Education Psychology v.

